

En què som poc competitius?

Desembre 2015

Resum executiu

- *Catalunya ocupa el lloc 38 d'un total de 61 països al rànquing de competitivitat de l'Institute for Management Development (IMD). Aquesta baixa posició relativa respon a mancances diverses, algunes de les quals PIMEC ha reclamat al llarg dels darrers anys que cal corregir.*
- *L'incompliment de la llei de morositat suposa que les pimes suportin uns terminis de pagament no només excessius sinó il·legals. Calen mesures que desincentivin les males pràctiques, com ara un règim sancionador.*
- *L'impost sobre societats i sobre la renda tenen característiques que desincentiven l'activitat econòmica. A més, les pimes suporten uns tipus efectius d'impost de societats molt més elevats que les grans empreses. PIMEC demana l'adopció d'un sistema fiscal proporcional a la dimensió empresarial que incorpori una reducció de les càrregues administratives i dels tipus nominals a les empreses més petites.*
- *El mercat de treball presenta deficiències en matèria de legislació i uns costos de Seguretat Social dels més alts del món desenvolupat. Cal augmentar la flexibilitat interna i la seguretat jurídica, facilitar l'accés de les pimes a la negociació col·lectiva i reduir les cotitzacions socials a càrrec de l'empresa.*
- *El sistema formatiu no s'adapta prou a les necessitats productives de les empreses. Cal impulsar la formació i qualificació professionals i apropar universitat i empresa.*
- *En matèria energètica seguim en un oligopoli, les pimes paguen uns dels preus més cars d'Europa i no s'aprofita el potencial en renovables i autoconsum. Cal una estratègia energètica que tingui en compte els consumidors i que corregeixi els dèficits d'un mercat mal regulat.*
- *Els emprenedors es troben amb moltes traves, tant per iniciar un projecte empresarial com per desenvolupar-lo. Calen mesures que simplifiquin i clarifiquin la normativa i les càrregues administratives, tenint en compte la dimensió empresarial, així com incentius i estimular la creació d'empreses.*
- *Aquestes i altres propostes queden recollides en els documents "ad hoc" generats per PIMEC amb motiu de les eleccions generals del 20 de desembre de 2015.*

0. Introducció

La competitivitat empresarial depèn de múltiples factors i és un element clau per a una economia oberta com la catalana. En anteriors INFORMES PIMEC hem analitzat aquest aspecte a nivell de costos transversals¹, o en aspectes concrets com el preu de l'energia² o els costos laborals³, per citar-ne alguns exemples. En aquest document pretenem complementar aquesta anàlisi amb altres indicadors de competitivitat de l'economia catalana.

Per fer-ho, aquest document descansa principalment en els indicadors de competitivitat del *Catalonia in World Competitiveness report 2014*, elaborat per l'Institute for Management Development (IMD). Aquest estudi, amb més de 300 indicadors i una llarga trajectòria en la seva elaboració, al 2014 va realitzar el càlcul referit a l'economia catalana. En alguns dels diversos indicadors que contempla l'exercici de l'IMD, Catalunya presenta mancances evidents. En aquest INFORMES PIMEC recollim les àrees en què la competitivitat hauria de millorar. I per fer-ho, calen un conjunt d'actuacions polítiques que, per altra banda, PIMEC ha proposat als partits polítics en el marc de les properes eleccions generals del 20 de desembre de 2015⁴.

Aquest document analitza els indicadors de competitivitat més rellevants relatius a 6 àmbits (morositat, fiscalitat, mercat de treball, formació i qualificació, energia, i empenedoria) i planteja quins canvis caldria impulsar per tal de corregir aquestes mancances.

1. La posició competitiva de l'economia catalana

El *Catalonia in World Competitiveness report 2014* situa l'economia catalana en el lloc 38 de 61 països considerats, després d'obtenir una puntuació de 59,41 en relació al país amb la millor puntuació, Estats Units d'Amèrica, que fixa l'escala amb una puntuació de 100. Catalunya, doncs, es troba en la banda baixa de competitivitat, en una posició clarament millorable, per darrere de la majoria de països desenvolupats, per bé que per sobre d'alguns països europeus mediterranis i també dels menys desenvolupats (Gràfic 1).

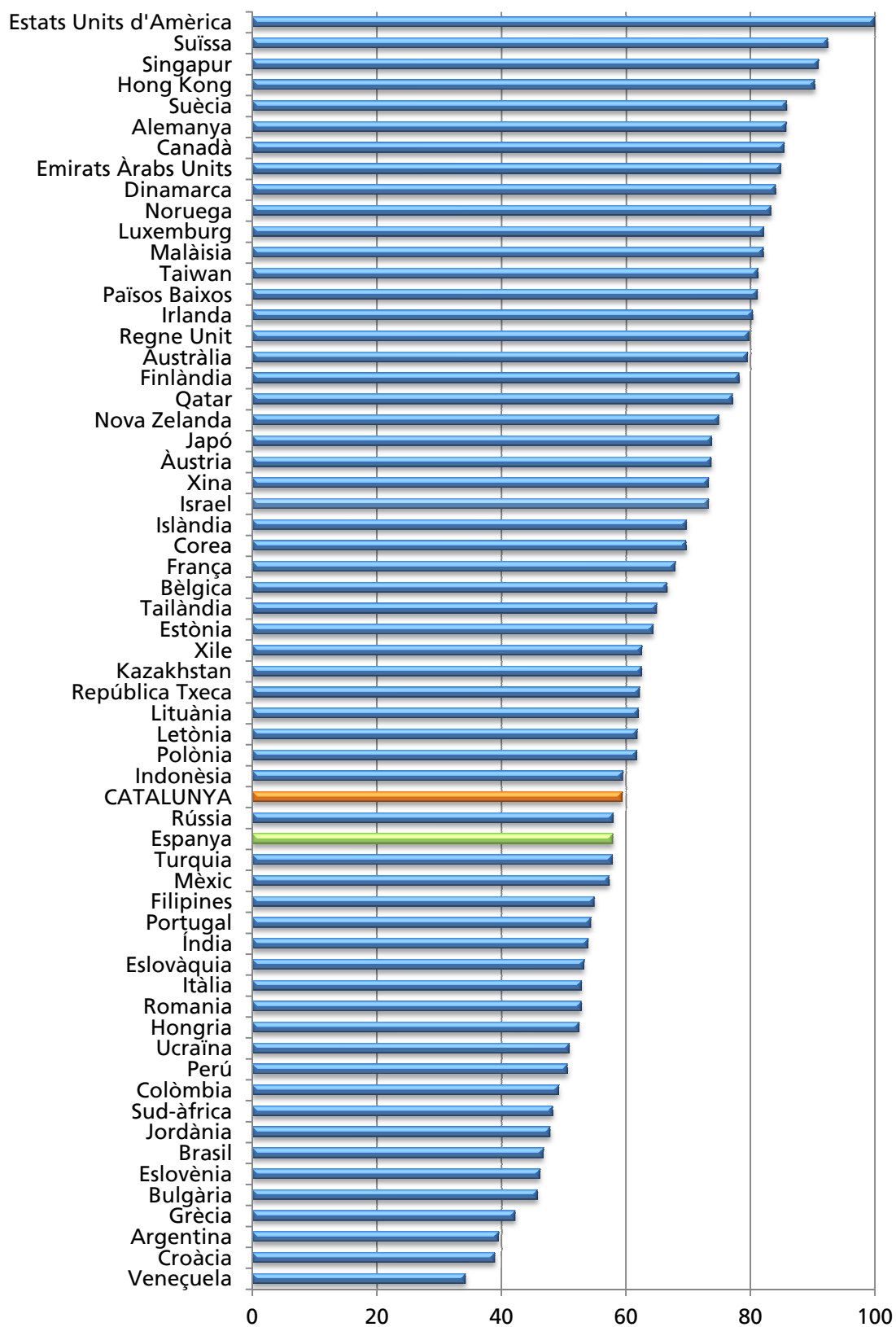
¹ INFORMES PIMEC 2/2015

² INFORMES PIMEC 6/2015

³ INFORMES PIMEC 9/2015

⁴ Es poden consultar les propostes al web de l'Observatori de la pimec

Gràfic 1. Índex de competitivitat. 2014

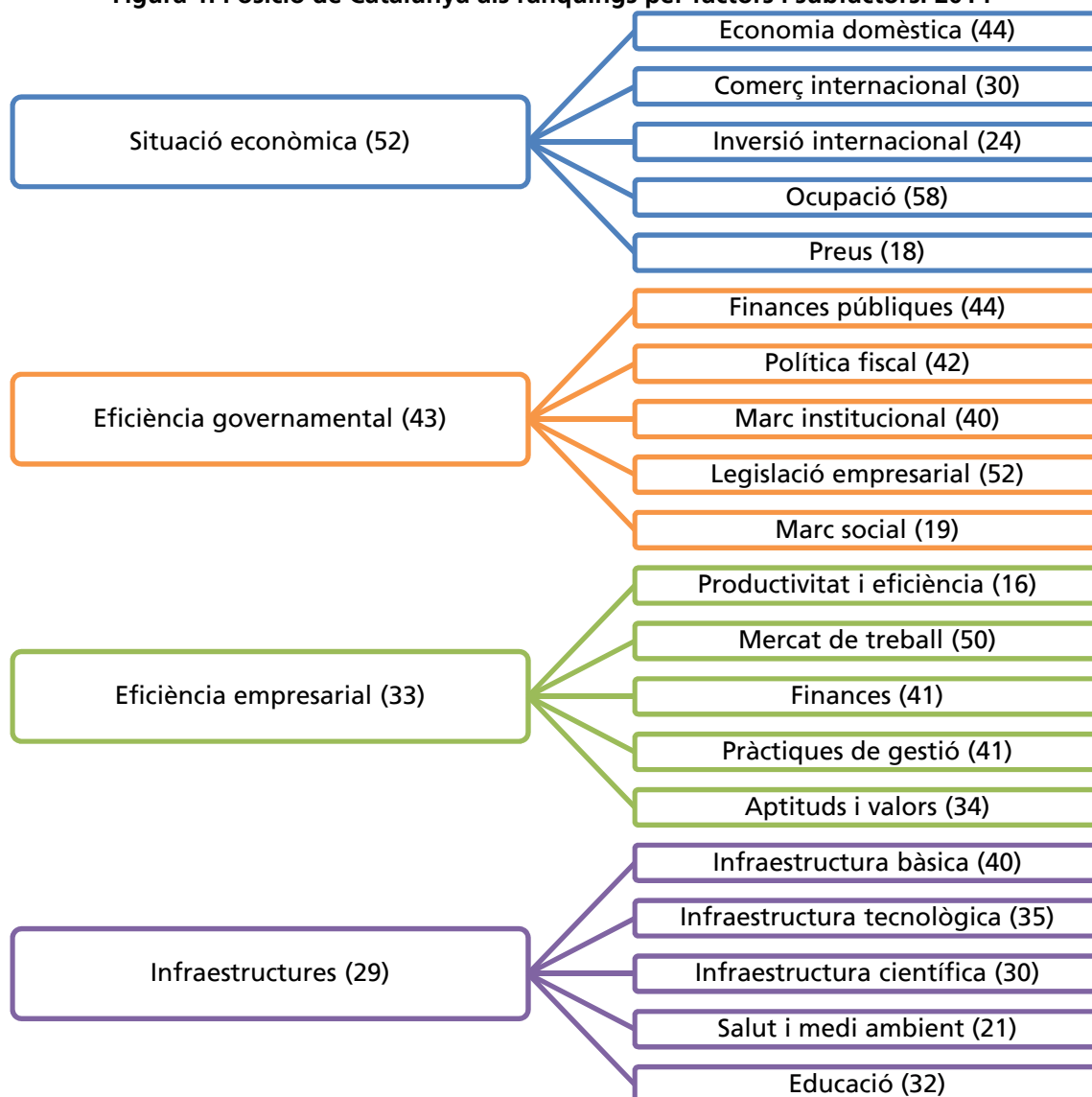

Font: Elaboració pròpia a partir de l'IMD (2014)

2. Els factors de competitivitat de l'IMD

L'índex global de competitivitat s'obté a partir de l'existència de 338 indicadors agrupats en quatre blocs: economia (83 indicadors), eficiència del govern (70), eficiència empresarial (71) i infraestructures (114). Al seu torn, cada un d'aquests factors es divideixen en 5 subfactors (Figura 1).⁵

Figura 1. Posició de Catalunya als rànquings per factors i subfactors. 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de l'IMD (2014)

⁵ Dels 338 indicadors, l'IMD n'utilitza 253 per calcular el rànquing de competitivitat global. La resta són indicadors qualitius per complementar la informació utilitzada en els càlculs. Per a aquests càlculs, cada un dels 20 subfactors té una ponderació del 5%. Del total de 253 indicadors emprats, 135 provenen d'indicadors estadístics i 118 són d'enquestes. Per a indicadors complementaris, les dades estadístiques tenen una ponderació de 2/3, mentre que les enquestes tenen un pes d'1/3.

3. Alguns indicadors de problemes de competitivitat

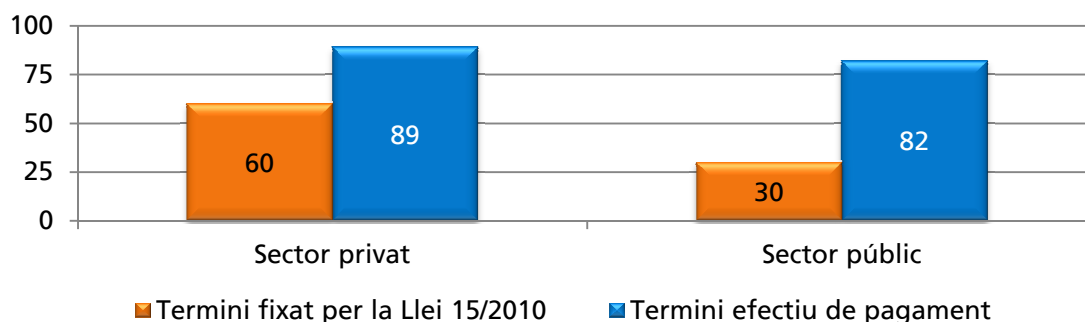
PIMEC ve elaborant, de fa anys, anàlisis de factors de competitivitat, alguns dels quals han quedat recollits en diferents INFORMES PIMEC. Amb motiu de les eleccions generals del 20 de desembre de 2015 PIMEC realitza propostes, algunes de les quals descansen en aquest treball previ de recull i denúncia de factors que resten competitivitat.

A continuació presentem alguns dels indicadors que hem considerat més rellevants per a l'activitat empresarial i els complementem amb altres informacions que hi estan relacionades per tal de destacar les problemàtiques amb què es troben les pimes catalanes en l'actualitat. Els indicadors seleccionats s'agrupen en els àmbits de morositat, fiscalitat, mercat de treball, formació i qualificació, energia i empenedoria.

3.1. Morositat

La Llei 15/2010, de 5 de juliol, per la qual s'estableixen mesures de lluita contra la morositat, fixa que els terminis de pagament no poden excedir els 30 dies en el cas que el client sigui una administració pública, i 60 dies en l'àmbit privat. No obstant això, les pimes es troben que els terminis s'incompleixen sistemàticament. De fet, la darrera enquesta de la Plataforma Multisectorial contra la Morositat xifra els terminis mitjans de pagament en 82 dies per al sector públic i en 89 dies per al sector privat (Gràfic 2), per sobre del que és legal, en particular el sector públic.

Gràfic 2. Terminis de pagament legal i efectiu a Espanya. 2014 (dies)

Font: Elaboració pròpia a partir de la PMcM

Un dels motius pels quals es produeix aquesta situació és la falta d'un procediment sancionador eficient que penalitzi les males pràctiques. Per això es proposa l'establiment, entre altres mesures, d'un règim sancionador d'aplicació automàtica. De la mateixa manera, per evitar que la morositat

impliqui que els proveïdors hagin d'ingressar un IVA no cobrat i que els morosos es dedueixin una quantia no pagada, es proposa un sistema que inverteixi el subjecte passiu de l'IVA en cas que se superin els terminis establerts i que l'Administració apliqui un recàrrec per desincentivar aquestes pràctiques, de manera que es despenalitzï l'empresa que pateix la morositat i es castiguin les pràctiques moroses.

3.2. Fiscalitat

L'anomenada reforma fiscal (amb la recent modificació de l'IRPF, l'IS, l'IVA i la LGT) no ha tingut en compte les pimes i, malgrat plantejar-se com una rebaixa impositiva, no és així per a totes les persones físiques i penalitza algunes pimes. En aquest sentit, cal tenir en compte que al 2014 Catalunya ocupava el lloc 55 i 49 d'un total de 61 països en els indicadors que mesuren l'incentiu que l'impost sobre la renda té sobre el treball i l'impost de societats, sobre l'activitat econòmica respectivament (IMD, 2014). I en aquests dos mateixos impostos, un altre índex de competitivitat, elaborat pel Tax Forum (2015), situa Espanya en el lloc 32 i 26 del total de 34 països de l'OCDE pel que fa a l'impost sobre societats i sobre la renda respectivament. És a dir, dues de les principals figures del sistema tributari mostren una clara posició de falta de competitivitat de les economies catalana i espanyola. Tampoc obté una bona posició la tributació sobre la propietat, i en els impostos en què la falta de competitivitat és menor (IVA, o regulació i imposició d'operacions internacionals), amb prou feines ens situem a la posició mitjana dels països de l'OCDE (Taula 1).

En referència a l'impost de societats, Espanya ha reduït el tipus màxim, per la qual cosa probablement millorarà la seva posició en aquests rànquings en el futur. Ara bé, cal destacar que al 2014 Espanya era el pitjor país en percentatge de despeses deduïbles fiscalment de l'OCDE i el 26è de 34 en la relació entre incentius fiscals i complexitat, i aquests rànquings difícilment hauran millorat el darrer any.

Taula 1. Rànquing de la competitivitat impositiva d'Espanya segons l'objecte gravat. 2014 (posició respecte als 34 països de l'OCDE)

	Total	Societats	Consum	Propietat	Renda	Operacions internacionals
Valor	29	32	15	31	26	14

Font: Tax Forum (2015)

En relació als tipus nominals, cal destacar la falta de sensibilitat de la legislació espanyola envers les pimes. L'esmentada reforma fiscal va eliminar dos dels pocs avantatges que tenien les empreses de reduïda dimensió: es va homogeneïtzar el tipus general de l'impost de societats al 25%, tant per a grans empreses (que el van veure reduït del 30% al 25%), com per a les de reduïda dimensió (que no van tenir cap benefici); i es va eliminar la possibilitat d'optar al règim reduït del 20% per a aquelles empreses de reduïda dimensió que creessin ocupació; és a dir, es van penalitzar les empreses més petites, que havien tingut fins llavors un tractament més favorable.

Aquestes mesures són rellevants, especialment si tenim en compte que, fins i tot quan existien aquests incentius per a les empreses de reduïda dimensió en els tipus nominals, el tipus efectiu era superior a les petites que no pas a les grans empreses, amb dades referides a l'any 2012 (Ministeri d'Hisenda, 2015):

<u>Facturació</u>	<u>Tipus efectius d'I. Societats</u>
<250.000€	>22%
<250.000€	<21%
250 a 500 milions€	14,5%

Davant de la situació vigent, PIMEC proposa un sistema fiscal que permeti a les pimes gaudir d'un tipus nominal menor que les grans empreses per tal d'harmonitzar els tipus efectius i per compensar les menors capacitats econòmiques, materials i personals de la majoria de les pimes en relació a les grans empreses. Aquest sistema tributari pensat per a les pimes no s'hauria de limitar a uns tipus inferiors, sinó que hauria d'establir unes càrregues administratives més baixes, ja que els costos que suposa el compliment formal és relativament molt més rellevant per a una micro o petita empresa que no pas per a una de gran.

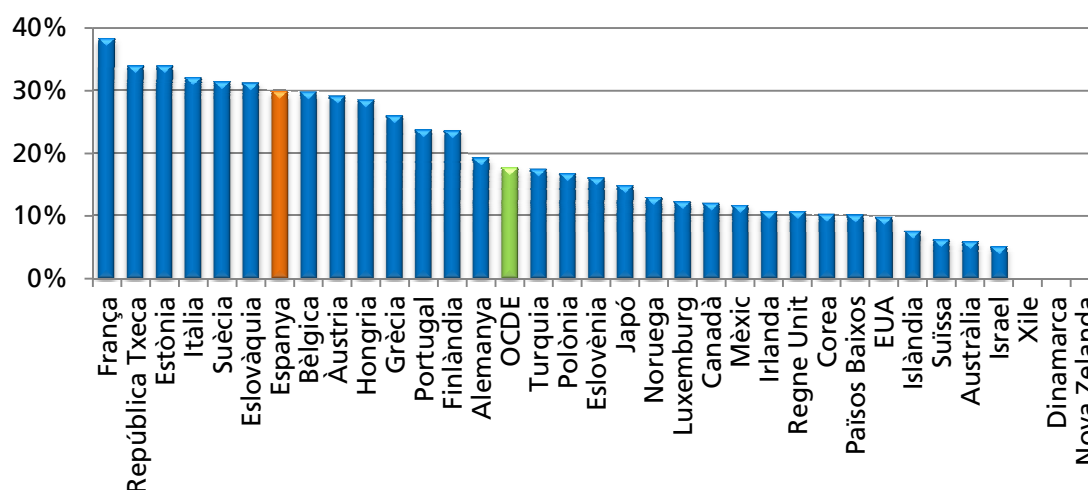
3.3. Mercat de treball

Una taxa d'atur del 17,5%, com s'observa a Catalunya al tercer trimestre de 2015 posa en relleu l'existència de problemes greus en el funcionament del mercat de treball. L'IMD (2014) ajuda a concretar on veu problemes de competitivitat:

- La legislació laboral, que mesura les dificultats que suposa la normativa en matèria de contractacions, acomiadaments, salari mínim, etcètera, situa Catalunya al lloc 49 de 61.
- Les indemnitzacions per acomiadament a Catalunya són de les més altes dels 61 països considerats, i ocupen el lloc 42 del rànquing.
- La legislació sobre els desocupats, que avalua l'incentiu que la legislació suposa per a la cerca de feina, situa Catalunya al lloc 58 de 61.

D'altra banda, tenim unes de les cotitzacions socials a càrrec de l'empresa de les més altes d'Europa: 29,9% a Espanya, davant el 17,7% del conjunt de l'OCDE (Gràfic 3). De fet, el *Catalonia in World Competitiveness report 2014* situa Catalunya al lloc 44 de 61 en la competitivitat de les cotitzacions socials a càrrec de les empreses.

Gràfic 3. Cotitzacions socials a càrrec de l'empresa per assalariats en règim general. 2014

Font: Elaboració pròpia a partir de l'OCDE

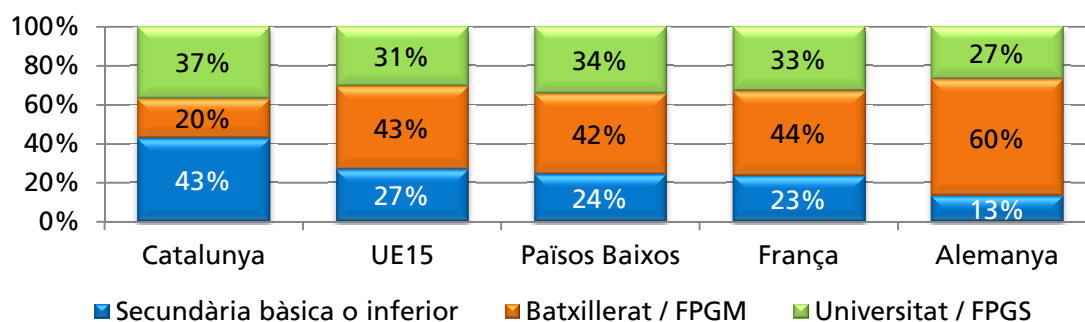
Per aquests motius, en primer lloc cal augmentar la flexibilitat interna de les pimes permetent l'adaptació als canvis de circumstàncies empresarials, donar seguretat jurídica simplificant i clarificant la normativa; també proposem que les despeses extraordinàries en matèria laboral es puguin assegurar i/o fraccionar. En segon lloc és necessari reduir les cotitzacions empresarials. D'altra banda, en el cas específic de les pimes, cal facilitar-ne l'accés a la negociació col·lectiva. Finalment, respecte als desocupats, cal impulsar les polítiques actives d'ocupació adaptant les mesures als col·lectius amb majors riscos i necessitats.

3.4. Formació i qualificació

La formació i la qualificació professional són factors clau per a la productivitat i la qualitat de la producció. En aquest àmbit, Catalunya ocupa la posició 31 del total de 61 països considerats pel que fa a l'adequació del sistema educatiu a les necessitats de l'economia, el lloc 32 en l'adequació de l'educació universitària a aquestes necessitats, i el lloc 45 en la implantació de l'aprenentatge.

Un dels problemes que té Catalunya a nivell formatiu és l'elevat percentatge de persones en edat de treballar amb una formació baixa (Gràfic 4). En l'extrem oposat, tenim un elevat nombre de persones amb educació superior, principalment universitaris. Entre els països avançats, Catalunya destaca pel baix pes de la formació de nivell mitjà, ja sigui generalista (Batxillerat) o professional (FP de grau mitjà).

Gràfic 4. Nivell formatiu de la població entre 25 i 64 anys. 2014 (% sobre el total)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat

Per tant, cal acostar més l'educació bàsica, mitjana i superior a l'economia productiva per aprofitar els elevats nivells de població amb una formació superior; impulsar la formació i la qualificació professional perquè part del personal actual amb una formació baixa faci el pas a l'educació de nivell mitjà, especialment a la formació i qualificació professional; i incentivar la participació de les pimes en els models de pràctiques i aprenentatge per adaptar els programes a les necessitats del mercat de treball.

3.5. Energia

Segons l'indicador de cost de l'electricitat a la indústria de l'IMD (2014), Catalunya se situa en una posició mitjana entre els 61 països considerats (a la posició 27). Aquest valor, però, amaga que a Espanya els grans consumidors d'energia gaudeixen d'uns preus competitiu, mentre que els

petits consumidors tenen l'electricitat més cara d'Europa.⁶ És a dir, aquest indicador global no recull que, en el cas de les petites empreses, el preu de l'electricitat és un clar fre a la competitivitat (Taula 2).

Taula 2. Preu sense IVA per MWh en funció dels MWh consumits per any a la UE-15. 2014

	Menys de 20	Entre 20 i 500	Entre 500 i 2.000	Ente 2.000 i 20.000	Entre 20.000 i 70.000	Entre 70.000 i 150.000
Espanya	283,4 €	157,8 €	120,7 €	103,4 €	80,9 €	74,5 €
Itàlia	262,1 €	197,4 €	172,8 €	155,7 €	136,2 €	110,1 €
Alemanya	227,6 €	182,6 €	155,3 €	135,1 €	113,8 €	104,8 €
Grècia	211,4 €	176,1 €	131,7 €	107,6 €	80,9 €	53,8 €
Irlanda	194,8 €	160,0 €	133,9 €	113,0 €	97,3 €	90,2 €
Portugal	188,9 €	146,8 €	117,5 €	100,9 €	86,1 €	80,0 €
Dinamarca	185,0 €	92,3 €	85,8 €	85,3 €	76,7 €	76,7 €
Bèlgica	178,6 €	144,7 €	109,0 €	96,6 €	77,7 €	69,2 €
Regne Unit	171,7 €	147,0 €	131,4 €	119,4 €	118,6 €	115,2 €
Luxemburg	169,4 €	112,5 €	99,7 €	66,4 €	59,6 €	
Països Baixos	160,4 €	123,4 €	96,0 €	89,0 €	73,7 €	74,2 €
Àustria	158,5 €	128,0 €	107,2 €	94,9 €	82,1 €	72,5 €
França	147,6 €	115,9 €	93,6 €	80,9 €	72,5 €	60,3 €
Suècia	137,4 €	79,6 €	68,7 €	61,7 €	54,3 €	47,5 €
Finlàndia	93,6 €	86,8 €	72,8 €	69,9 €	56,2 €	55,9 €

En taronja, els països i trams per als quals el preu és superior al cas espanyol

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Eurostat

Altra cosa és el pes de les energies renovables en el *mix* elèctric. En aquest cas Catalunya ocupa la posició 50 de 61 malgrat les bones condicions meteorològiques del nostre país. La menor importància de les renovables és deguda a la falta de suport públic a la transformació del *mix* energètic cap a un sistema més sostenible. Un clar exemple d'això és la llei que regula l'autoconsum, que penalitza la utilització descentralitzada, més neta i eficient.⁷

Per tot això, PIMEC demana una estratègia energètica que tingui en compte el petit consumidor empresarial, i que serveixi per regular l'oligopoli elèctric i racionalitzar la factura elèctrica. Per fer-ho, cal que el sistema de subhasta diferenciï entre tecnologies i que no es posin frens a les energies renovables i a l'autoconsum.

⁶ Veure INFORMES 6/2015 per a un major detall de la comparativa dels preus de l'electricitat a Europa.

⁷ Veure INFORMES PIMEC 7/2015 per a un major detall de les traves que suposa el Reial Decret 900/2015, de 9 d'octubre.

3.6. Emprenedoria

Segons el *Catalonia in World Competitiveness report 2014*, la creació d'un negoci a Catalunya no és fàcil. La burocràcia (posició 49 de 61) dificulta l'activitat econòmica, i la legislació empresarial també entorpeix els negocis fins a situar Catalunya al lloc 52 de 61. Aquestes traves comencen des de bon principi, amb la creació de l'empresa: el nombre de dies i de procediments necessaris per iniciar un negoci situen Catalunya en els llocs 49 i 53, respectivament. Aquestes conclusions per a Catalunya no es diferencien gaire del conjunt de l'Estat ni dels valors que Espanya obté per a indicadors similars en altres publicacions reconegudes com el *Doing Business* del Banc Mundial.

Davant aquesta situació, les propostes de PIMEC s'encaminen a facilitar l'obertura d'empreses i l'activitat dels autònoms. A més, cal simplificar la normativa, clarificar la legislació i reduir les càrregues administratives que s'exigeixen a empreses i professionals, tant a l'hora de crear una empresa com durant el seu funcionament habitual. En aquest sentit, és necessari distingir les càrregues exigides en funció de la dimensió empresarial per fer-les proporcionals a les capacitats que cada empresa té per assumir-les.

Biografia

- IMD (2014): *Catalonia in World Competitiveness report 2014*.
- Pomerleau, K., Cole, A. (2015): *International Tax Competitiveness Index. 2015*. Tax Foundation.